

مرکز مجاز امام صادق (ع)

سیوطی

جلسه ۸۰

استاد: وافی یزدی

موضوع: نائب فاعل

...

نکته ۱:

موارد زیر، به شرط عدم وجود مفعول به در جمله، می توانند نائب فاعل واقع شوند:

۱- ظرف: به شرط اینکه متصرف و مختص باشد، یا اگر غیر مختص است، فعل، به سبب معمول دیگری،

تخصیص خورده باشد: سیرَ یومِ السَّبْتِ

۲- مفعول مطلق: به شرطی که متصرف و غیر تاکیدی باشد: ضَرَبَ ضَرْبًا شَدِيدًا

۳- جار و مجرور: به شرطی که متعلق به محذوف نبوده و حرف جر دال بر علت نباشد: و لَمَّا سَقَطَ فِي أَيْدِيهِمْ

نکته: طبق نقل ابوحیان، اجماع نحویون بر این است که فقط مجرور نائب فاعل است ولی مصَنَّف و عده ای

دیگر معتقدند جار و مجرور باهم نائب فاعلند.

نکته ۲:

فقط مواردی که ذکر شد می توانند در غیاب مفعول به، نائب فاعل شوند اما موارد دیگر، مثل: حال، تمییز، مفعول له

و... نمی توانند نائب فاعل شوند.